

DOKUMENT			DIARIENUMMER
Utredningsdirektiv: Kulturutredning			KS 2025-1702
BESLUTAT AV	DATUM	DOKUMENTTYP	VERSION
Kyrkostyrelsen	25 februari 2026	Utredningsdirektiv	Final

Utredningsdirektiv till kulturutredning

Bakgrund

Svenska kyrkan bedriver ett omfattande och rikstäckande kulturliv i Sverige genom församlingar, stift och den nationella nivån och i samverkan med många olika parter. Kyrkans kulturinsatser spänner över flertalet fält där kyrkomusiken har en särskild ställning. Svenska kyrkan som arrangör och aktör inom kulturlivet är av mycket stor betydelse för samhället. Den nationella nivåns uppdrag är att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning (10 kap. 3 § kyrkoordningen).

Kyrkomötet 2024 var ett tematiskt kyrkomöte under rubriken “Kyrkan i det offentliga rummet” där förutsättningar, skäl och former för kyrkans samhällsengagemang var i fokus. Frågor kring Svenska kyrkan och kulturen, utifrån Svenska kyrkans roll som kulturbärare och kulturaktör i det offentliga rummet, lyftes i motionen 2024:46 *Kulturutredning* av Sven Milltoft, med flera. Motionärerna föreslog att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som inventerar, analyserar och drar slutsatser av Svenska kyrkans roll och betydelse som kulturaktör och kulturarrangör i det offentliga rummet utifrån kyrkans egna och unika bidrag till kulturlivet. Utredningen skulle vidare ge förslag på en kulturteologi och åtgärder för att trygga och säkerställa framtida resursbehov och kompetensförsörjning.

I motionärernas förslag anges som motivering bland annat att det materiella och inte minst det immateriella kulturarvet i Svenska kyrkan tagits för givet, dess teologiska betydelse ofta negligerats och dess bidrag till det offentliga rummet inte rönt erkännande i paritet med dess teologiska och samhällseliga betydelse. Motionärerna menar att kyrkan inte bara är en arrangör av kulturella evenemang utan att också majoriteten av kulturhändelser som sker i kyrkans regi är av en art och inriktning som annars inte skulle ha ägt rum i det offentliga rummet. Därtill att kyrkans kulturyttringar sker i nära samspel med dess centrala verksamhet – trosfrågor, gudstjänstliv, arkitektur, språk och musik – som genom folkkyrkans öppenhet manifesterar sig i det offentliga rummet.

Kyrkomötet beslutade att bifalla motionen (KmSkr 2024:13).

Uppdrag

Dessa utredningsdirektiv anger utredningens förutsättningar, inriktningar och avgränsningar. Utredningen ska lämna slutsatser och förslag till kyrkostyrelsen i ett slutbetänkande. Dessa kan beröra hela Svenska kyrkan på samtliga tre nivåer och innefatta såväl läro- och kyrkosynsfrågor som ekonomiska, strategiska och organisatoriska frågor samt behov av samverkan. När betänkandet har överlämnats till kyrkostyrelsen bereds förslag och slutsatser vidare.

Svenska kyrkan som kulturbärare och kulturbyggare med olika typer av uttryck ska innefattas, det vill säga såväl kyrkomusik som annan kulturverksamhet, det materiella kulturarvet likaväl som det immateriella. Förståelsen av begreppet kultur kan göras mycket vid men utredningen bör i huvudsak fokusera på konstarterna i relation till teologi. Betydelsen av kultur i kris och vid särskilda händelser, som exempelvis läkande kraft, är väsentlig. Denna aspekt av kultur behandlas på andra sätt inom kyrkostyrelsens uppdrag.

Utredningsuppdraget kan beskrivas innehålla de tre momenten kartläggning, teologisk reflektion och utformning av förslag på åtgärder utifrån tre grundläggande frågor: vad, varför och hur.

1. **Vad** gör Svenska kyrkan inom kulturområdet? (*Inventering, statistik, tydliggörande med mera.*)
2. **Varför** är Svenska kyrkan en aktör inom kulturområdet? (*Det teologiska perspektivet.*)
3. **Hur** kan kulturen i Svenska kyrkan säkras över tid? (*Analys, konsekvenser och förslag på åtgärder.*)

1. **Vad** gör Svenska kyrkan inom kulturområdet? Inventering och synliggörande

Svenska kyrkans omfattande roll som kulturaktör syns sällan i samhällets kulturanalyser. Utredningen ska därför beskriva hur Svenska kyrkan bidrar till samhällets kulturliv i hela landet och vilka konsekvenser det kan få om inte Svenska kyrkan på sikt kan bära uppdraget. En sådan kartläggning ska också kunna utgöra ett underlag för att tydliggöra kulturens inomkyrkliga ställning.

UTREDNINGEN SKA:

- 1.1 Kartlägga och ge en samlad bild av Svenska kyrkan som kulturaktör och kulturarrangör i det offentliga rummet. Kartläggningen ska innefatta såväl

aktiviteter som resurser. Kartläggningen bör synliggöra samverkan inom trossamfundet och med andra aktörer i det offentliga rummet. Vidare ska kartläggningen synliggöra plattformar och mötesplatser där barns och ungas uttryck för kultur lyfts fram. Utredningen ska synliggöra kulturella uttryck i Svenska kyrkans församlingar och pastorat utifrån att Svenska kyrkan är en rikstäckande kyrka. Dessutom ska synliggöras i vilken utsträckning tillgänglighet tas i beaktande. Utredningen kan, förutom att använda befintlig statistik och kompletteringar till tidigare framtagna studier, också genomföra nya kartläggningar/insatser om det bedöms som angeläget för att skapa ett bättre kunskapsunderlag.

- 1.2 Kartlägga och analysera kulturens betydelse för allmänhetens uppfattning om Svenska kyrkan.

Definitioner/avgränsning: För att kunna komplettera tidigare studier och göra jämförelser är det angeläget att utredningen använder tidigare gängse definitioner vid kartläggning/informationshämtning. Svenska kyrkans kontinuerliga insamling av församlingsstatistik ger vägvisning.

Kyrkan är en del av det offentliga rummet. I detta sammanhang bör tydliggöras att Svenska kyrkan bedriver kulturverksamhet såväl i egna som i andras rum. Evenemang kan ske på annan plats än i kyrkorummet eller i församlingslokaler och ofta i samarbete med extern part, till exempel på bibliotek, konserthus, konsthall, teater eller hembygdsgård.

2. **Varför** är Svenska kyrkan en kulturaktör och kulturarrangör? Inventering och teologisk analys

Av kyrkomötets beslut följer att utredningen ska ge förslag på en kulturteologi och av den motion som föranledde kyrkomötets beslut framgår att utredningen bland annat syftar till att teologiskt definiera kyrkans kulturella betydelse i det offentliga rummet. Det finns inget självklart och enkelt sätt att närma sig dessa frågor. Varför är kulturen viktig i kyrkan? En kulturteologi eller flera? Hur ska man förstå de teologiska utgångspunkterna för Svenska kyrkans kulturarbete? Kan man beskriva olika kulturteologiska vägar och uttryck i Svenska kyrkan?

Kyrkans kulturyttringar är en del av dess centrala verksamhet i bön, psalm, gudstjänstliv och liturgi, livstolkning, arkitektur, konst, drama, språk och musik. Det kyrkliga kulturarvet är således mer än byggnaderna och konstverken. Historiskt har den kyrkliga konstens och

musikens uppgift varit att tjäna gudstjänstens liv och alltjämt ges konstnärer uppdrag av Svenska kyrkan för att gestalta budskapet genom olika uttrycksformer. Många beskriver mötet med kyrkorummet, ett konstverk eller musik som en andlig erfarenhet. På samma sätt som det är omöjligt att förklara eller förstå Gud, lika svårt – om inte omöjligt – kan det vara att förklara och förstå en stark konstupplevelse.

UTREDNINGEN SKA:

- 2.1 Inventera och analysera teologiska hållningar avseende kultur och reflektera kring begreppet kulturteologi. I arbetet ska nordiska och internationella perspektiv beaktas.
- 2.2 Inventera strategiskt kulturarbete i församlingar och stift samt samverkan med andra parter inom kulturområdet och analysera framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter

Definitioner/avgränsning: Till skillnad från den kvantitativa inventeringen och sammanställningen kan inte kulturbegreppet definieras i genrer vad gäller den kvalitativa inventeringen av kulturteologier. Här kan inte heller skillnad göras mellan gudstjänster och kulturverksamhet. Samtidigt måste kulturbegreppet tydliggöras. Förståelsen av begreppet kultur kan göras mycket vid men utredningen bör i huvudsak fokusera på konstarnas i relation till teologi.

3. Hur ska framtiden säkras? Förslag och åtgärder

Utifrån den teologiska analysen och den roll som Svenska kyrkan vill ha i det offentliga rummet när det gäller kultur, ska utredningen ge förslag på åtgärder för att trygga och säkerställa framtida resursbehov och kompetensförsörjning utifrån Svenska kyrkans ansvarsfördelning mellan församlingar, stift och den nationella nivån.

Det är också viktigt att ge strategiska och teologiska verktyg till församlingar och stift för kompetent och långsiktigt arbete. Erfarenheter och exempel från församlingar och stift runt om i landet bör lyftas fram där strategiskt arbete med kulturfrågor kan stimulera och inspirera andra.

Teologi och praktik hör samman. Exempel på frågeställningar i utredningsarbetet kan vara: Vad är kulturarbetet sett ur församlingens perspektiv? Hur tar det plats i församlingsinstruktion och budgetarbete? Kan de kyrkliga utbildningarna kompletteras så att

de i större utsträckning ger en orientering om praktiskt kulturarbete och om kulturteologiskt tänkande? Hur kan barn och ungdomar möta kyrkans kulturuttryck som aktörer? Vad säkerställer framtida kompetens- och resursbehov för ”ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning” enligt kyrkoordningen?

Folkbildningens betydelse för kulturlivet kan inte nog understrykas, inte minst i relation till skapande och delaktighet. Det är därför viktigt för utredningen att belysa samverkan mellan trossamfundet Svenska kyrkan och närstående organisationer med fokus på mötesplatser, folkbildning och folkrörelseverksamhet.

UTREDNINGEN SKA:

- 3.1 Med utgångspunkt från vad som framkommit i genomförda inventeringar och analyser ge underlag för inriktning för kulturarbete i Svenska kyrkan på nationell nivå.
- 3.2 Ta ställning till om kyrkoordningens nuvarande skrivningar speglar den roll som kulturen har och om inte ge förslag på ändringar.
- 3.3 Analysera de insatser som idag görs på den nationella nivån inom området och ge förslag till åtgärder för att säkerställa framtida resursbehov och kompetensförsörjning samt lyfta fram möjligheter till synergieffekter och samverkan.
- 3.4 Ge förslag på hur Svenska kyrkan kan öka kännedomen om sin roll som kulturaktör i Sverige.
- 3.5 Beakta Svenska kyrkans pågående nationella processer såsom försoningsprocessen med det samiska folket med därtill hörande relevanta frågor om samiskt kulturliv, frågor i relationen till minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset samt färdplanen för klimatet.
- 3.6 Göra en kostnadsberäkning avseende utredningens förslag samt en bedömning av konsekvenserna av förslagen för församlingar och stift.
- 3.7 Göra en barnkonsekvensanalys för de förslag som läggs fram.

Definitioner/avgränsning: Gällande punkt 3.2 bör noteras att reglering i kyrkoordningen ska göras med försiktighet för att värna kulturens frihet och oberoende.

Organisation och praktiskt genomförande

Utredningen ska bestå av en extern utredare samt en referensgrupp bestående av 6–8 personer. I referensgruppen ska ingå representanter från förtroendevalda, kvalificerad kompetens inom kultur och teologi, personer med erfarenhet från strategiskt pastoralt kulturarbete samt representation från barn och unga. Utredaren har också möjlighet att arbeta med bred förankring och samråd med kompetenser inom teologi/religionsvetenskap, de enskilda konstarterna, samhällets kulturliv samt media.

Generalsekreteraren tillser att extern utredare och personer i referensgruppen tillsätts efter dialog med kyrkostyrelsens arbetsutskott. Generalsekreteraren tillsätter sekreterare, administrativa resurser och andra erforderliga resurser inom kyrkokansliet.

Tidsplan

Utredningen pågår under perioden augusti 2026 till och med juni 2027 och överlämnas som skriftligt betänkande till kyrkostyrelsen vid dess sammanträde 27 september 2027. Under utredningens gång ska kyrkostyrelsen hållas informerad om arbetet.

Utredningens betänkande kommer att tas in i serien Svenska kyrkans utredningar (SKU), som ges ut digitalt via publicering på Svenska kyrkans webbplats.